

De (fiscale) mystiek van crypto ontrafeld

F.E. Dekker¹

Verslag van de debatmiddag van de Vereniging voor Belastingwetenschap over fiscale en andere aspecten van crypto's, gehouden op 7 december 2023 in Den Haag.

1. Opening

Essers² verwelkomt de leden bij de debatmiddag. Na het huishoudelijke deel van de vergadering neemt Kavelaars³ het woord voor enkele inleidende opmerkingen. Hij begint met een stelling uit Het Financieele Dagblad: "Met de cryptobaronnen in de cel verliest de bitcoin nog meer relevantie." Deze stelling is volgens hem tekenend voor hoe veelal tegen de cryptowereld wordt aangekeken. Maar, zo merkt hij op, de sprekers hebben vast meer positief nieuws te melden. Hij wijst verder op de waarde van de cryptovaluta die enorm fluctueert. Als fiscalist heeft Kavelaars zich bedacht dat dat toch wel problematisch zou kunnen zijn als dat in de belastingheffing wordt betrokken, zeker als we een vermogenswinstbelasting zouden krijgen. Kavelaars komt op het eerste onderwerp van vandaag: de techniek achter de cryptoassets. Hij introduceert de inleiders van de middag:

1. Rikken⁴ – techniek achter de crypto's.
2. Post⁵ – fiscale aspecten van crypto's, met name in de winstssfeer en over DAC8.
3. Lock⁶ – btw-aspecten van crypto's.

2. Rikken – Techniek achter de crypto's

Rikken stelt voorop dat hij vandaag vooral het containerbegrip 'crypto' wil uitleggen, want het is voor velen onduidelijk wat hier precies onder valt. Hij staat vandaag stil bij drie onderwerpen: de technologie, de toepassing en de governance.

Eerst moeten twee dingen uit elkaar worden gehaald, namelijk blockchain en Bitcoin. Rikken wijst erop dat blockchain de verzamelnaam is voor een technologie. Bekend zijn de Bitcoin Blockchain, Ethereum Blockchain, Hyperledger. Dit zijn verschillende software implementaties, die ook wel protocollen worden genoemd. Er zijn op dit moment zo'n 1.000 implementaties, maar de verwachting is dat hiervan enkele zullen overblijven. Bitcoin is niets anders dan een toepassing die is gebouwd met zo'n protocol.

Rikken vraagt zich hardop af of de producten die worden gebouwd met deze nieuwe technologie, eigenlijk wel zo nieuw zijn. Een digitaal museum is ook een museum. Hij meent dat sprake is van efficiëntere implementaties van bestaande producten en diensten. Vanuit een fiscaal perspectief moet goed worden bedacht waar we het precies over hebben. Een product of een dienst bestaat uit (1) een technische infrastructuur waar we het op bouwen, (2) de applicatie en (3) een bepaalde organisatie eromheen (wie is verantwoordelijk, aansprakelijk, etc.). Wat bij al deze elementen van belang is, is

¹ F.E. Dekker is werkzaam bij de Douane. Dit verslag is op persoonlijke titel geschreven.

² P.H.J. Essers is hoogleraar belastingrecht aan Tilburg University en voorzitter van de Vereniging voor Belastingwetenschap.

³ P. Kavelaars is hoogleraar fiscale economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en penningmeester/secretaris van de Vereniging voor Belastingwetenschap.

⁴ O.K. Rikken is als docent verbonden aan de Technische Universiteit Delft en werkzaam bij Emerging Horizons.

⁵ D.R. Post is als onderzoeker verbonden aan de Universiteit van Amsterdam en werkzaam bij EY.

⁶ E. Lock is werkzaam bij Deloitte.

decentralisatie. Rikken stelt echter ook dat er voorbeelden zijn van toepassingen van blockchain technologie waarover één persoon de macht heeft.

De technische infrastructuur van bijvoorbeeld Bitcoin is blockchain. Deze technologie zorgt voor een publieke, gemeenschappelijke administratie waarop iedereen kan lezen, schrijven, zonder dat je als deelnemer bang hoeft te zijn dat een ander iets doet wat diegene niet zou mogen doen volgens de regels van het protocol. Je kunt altijd uitgaan van de integriteit van de inhoud, die niet kan zijn veranderd. Maar, zo verduidelijkt Rikken, deze gemeenschappelijke administratie is niet nieuw. Denk maar aan banken, kadasters en verzekeraars. Wat wél nieuw is, is dat voor de integriteitsbewaking van informatiehuishouding geen autoriteit meer nodig is. De technologie maakt in potentie een derde partij overbodig. Rikken maakt een onderscheid tussen de categorieën *public* (en *private*) *permissioned* en *permissionless*. Dit onderscheid is van belang voor de *accountability*.

Vervolgens komt ter sprake wat er op die infrastructuur kan worden gebouwd. Rikken wijst erop dat de toepassingsmogelijkheden van blockchain veel breder zijn dan alleen Bitcoin. Hij onderscheidt drie categorieën. Hij noemt als eerste de overdracht van waarde. Dit is de eerste toepassing die ooit is gebouwd waarbij gebruik is gemaakt van de blockchain technologie. Rikken heeft het bewust niet over de overdracht van geld. Bitcoin komt weliswaar in de buurt van monetaire waarde, hoewel achter deze 'munt' geen land zit. Maar de overdracht kan ook een aandeel in een bedrijf betreffen of een concertkaartje. Het is zelfs zo, zo stelt Rikken, dat ongeveer de helft van de concertkaartjes in Nederland al via *blockchain based* tickets gaat. Vanuit een fiscaal perspectief moet steeds worden nagegaan wat er precies wordt overgedragen. De tweede categorie is dataopslag. Rikken gaat hierop kort in. Hij brengt in herinnering dat als de informatie op de blockchain staat, de data als zodanig niet meer kan worden veranderd. Er kunnen wel updates worden doorgevoerd, maar de oude data zijn altijd terug te vinden. Dit kan bijvoorbeeld erg nuttig zijn als ergens bewijs voor moet worden geleverd. Als laatste noemt Rikken de toepassing opslag van logica. Waarde kan tijdelijk worden opgeslagen in plaats van dat die wordt overgedragen. De waarde wordt bewaard totdat is voldaan aan de voorwaarden voor overdracht. Rikken vergelijkt het met een *escrow account*. Echter, bij de toepassing van blockchain technologie is geen derde nodig en er is dezelfde zekerheid dat de overeengekomen 'regels' worden nageleefd.

Rikken gaat over op een voorbeeld. Aan een eenvoudige transactie kunnen regels worden toegevoegd. Te denken valt aan een schip dat aankomt in de terminal in Rotterdam, waarop – pas op dát moment – de waarde wordt overgedragen. Zo'n vorm van conditionele betaling en levering kan worden gemaakt met *smart contracts* op basis van blockchain technologie.

Op een dia⁷ wordt een voorbeeld getoond van een *smart contract*. Rikken vraagt wie uit de zaal weleens zo'n contract heeft gezien; hij telt er één. Het is niet meer dan een stukje computercode dat op een blockchain wordt gezet. Dit specifieke contract zorgt ervoor dat één persoon als eigenaar een bepaalde functie mag aanroepen. Die regels kunnen naar wens worden ingesteld. Terugkerend naar het vorige voorbeeld: geregeld kan worden dat als een schip bepaalde coördinaten heeft bereikt, 10% van de waarde wordt overgemaakt.

Een *smart contract* leeft op een bepaald adres waarmee wordt gewerkt in de blockchain technologie. Rikken legt uit hoe dat in zijn werk gaat. Je kunt een account creëren en regels meesturen. Daarnaast kan er waarde op dat account worden gestald en, zoals gezegd, worden vastgehouden volgens de meegegeven regels. Er kan waarde worden toegevoegd of worden weggehaald. Dit *smart contract* kan

⁷ De presentaties zijn te raadplegen via het openbare gedeelte van de website van de Vereniging voor Belastingwetenschap.

bovendien communiceren met andere *smart contracts*. Je kunt bijvoorbeeld een *smart contract* bouwen die alleen maar stemmen bijhoudt. Als dat contract waarneemt dat genoeg mensen hebben gestemd, wordt een bericht gestuurd naar een *treasury smart contract* en wordt een bepaalde waarde overgemaakt.

Rikken keert terug naar een onderwerp dat vanuit een fiscaal oogpunt het meest belangrijk is: de overdracht van waarde. Hij noemt twee manieren waarop die overdracht kan plaatsvinden, namelijk met *cryptocurrency* en met tokens. Een *cryptocurrency* is altijd één op één gelinkt aan maximaal één blockchain. Het primaire doel hiervan is dat het blockchain netwerk kan draaien. Mensen worden ervoor beloond dat zij hun computers ter beschikking stellen. Dit wordt ook wel een *mining bonus* genoemd die in *cryptocurrency* wordt uitbetaald. De gebruiker betaalt voor elke transactie een kleine fee in de lokale *cryptocurrency*. Rikken vergelijkt het met een postzegel. Om een systeem voor *cryptocurrency* op te zetten, moet ook een blockchain netwerk worden opgezet. Voor tokens is dat niet nodig. Een token is een muntje dat heel snel kan worden gecreëerd binnen een bestaande blockchain. Je kunt ook een *wallet* aanmaken, waarmee je muntjes kunt ontvangen. In tegenstelling tot *cryptocurrency*, is niet op voorhand duidelijk wat de token vertegenwoordigt. Dat kan een concertkaartje zijn of een stemrecht in een VVE. Er kan dus niet in zijn algemeenheid worden gesteld dat over transacties btw moet worden berekend of dat hierop financieel toezicht moet komen.

Binnen tokens moet een onderscheid worden gemaakt tussen NFT's (*non-fungible tokens*) en normale tokens (of *fungible token*). Rikken geeft als voorbeeld tokens die worden gemaakt met een smart contract, waardoor er 1.000 'muntjes' ontstaan. De muntjes zijn allemaal identiek en daardoor ook inwisselbaar, net als een euro. Met een *smart contract* kunnen echter ook 1.000 NFT's worden gecreëerd, die allemaal een uniek serienummer hebben. Die kunnen worden getracteerd. De toepassingsmogelijkheden zijn breder. Rikken noemt als voorbeelden van typische toepassingen onder meer het eigendom van een huis (*real world tangible assets*), eigendom van een zogenoemde skin in een game (*virtual assets*) en stemrecht (niet-eigenaarschap gerelateerd).

De *fungible* tokens worden over het algemeen gebruikt voor betaalinstrumenten. Zo'n token kan ook een aandeel of security vertegenwoordigen. Binnenkort zal een deel van de tokens worden gereguleerd. Die worden onder de MiCAR⁸ ook wel cryptoassets genoemd. De *non-fungible* tokens worden vooral gelinkt aan *IP right trading*. Rikken verduidelijkt dat niets je eraan in de weg staat om met een *non-fungible* token ook te handelen in aandelen. In feite krijgen die aandelen dan weer unieke aandeelnummers.

Voor fiscalisten is de infrastructuur niet zo van belang; het gaat met name om de applicaties en de organisatie eromheen. Rikken gaat als laatste in op de organisatie. Rikken laat een dia zien met functies die een token kan hebben. Hij laat een bepaalde standaard zien waarmee elke *wallet* muntjes kan ontvangen en die met elkaar kunnen communiceren. Het zegt nog niets over de functionaliteit en het gedrag van een token. Rikken stelt dat fiscaal gezien de functie *mintable* van belang kan zijn, oftewel: kun je extra waarde toevoegen? Of *burnable*: kun je waarde weghalen? Hij wijst daarnaast op de zeer belangrijke functie *force transfer*: van dat muntje is één iemand de baas. Ondanks dat dat muntje in de *wallet* van de ander staat, kan degene die die functie kan aanroepen, dat muntje toch verplaatsten. Als laatste wijst Rikken op *access control*. Per functie kan namelijk worden bepaald wie de functie mag aanroepen. Deze functie zit eigenlijk in elke *smart contract*.

⁸ Deze afkorting staat voor Markets in Crypto Assets Regulation. Hiermee wordt bedoeld Verordening (EU) 2023/1114 van het Europees Parlement en de Raad van 31 mei 2023 betreffende cryptoactivamarkten en tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1093/2010 en (EU) nr. 1095/2010 en Richtlijnen 2013/36/EU en (EU) 2019/1937, Pb 2023, L 150, p. 40.

De partij die een token uitgeeft, kan gecentraliseerd zijn. Fiscaal gezien is dat gemakkelijk: ze zitten in een bepaalde land en hebben daar *substance*. Maar we zien ook dat partijen van over de hele wereld gaan samenwerken. Dat is niet nieuw, we kennen immers coöperaties. Rikken wijst op een beweging die nóg meer gedecentraliseerd is: een zogenoemde *decentralized autonomous organisation* (DAO). Achter een DAO zit geen organisatie: het heeft geen formeel kantoor en geen managementstructuren. De tokens die zij uitgeven, vertegenwoordigen stemrecht. Het product of de dienst kan enkel virtueel zijn. Alles wordt opgeslagen op een blockchain, waardoor er een mooie *audit trail* is. Rikken wijst erop dat sommige tokens één dollar vertegenwoordigen en dat er op die manier nu 20 tot 100 miljard aan digitale dollars in omloop zijn, de zogenoemde *stable coin* munten. De deelnemers van DAO's zitten over de hele wereld. We weten niet wie het zijn, want we kennen alleen de accountnummers.

Rikken sluit af met een laatste dia waarop de groei van het aantal DAO-projecten in de afgelopen zeven jaar wordt weergegeven. Op dit moment zijn er een kleine 38.000. De grootste heeft 2,7 miljard dollar aan assets met een dagomzet van 1 miljard dollar. Het heeft geen CEO en *reporting requirements*. Vier jaar geleden bestond dit nog niet. Dat is de wereld waar we naartoe gaan.

2. Post – Fiscale aspecten (DAC8)

Post trapt af met de opmerking dat het beroep van fiscalist er niet veel makkelijker op wordt. Je moet het verhaal over blockchain begrijpen en transponeren op de wereld van de fiscaliteit. Hij gaat in op het crypto-aspect van het verhaal, meer specifiek op de vragen: (1) wat zijn (enkele) fiscale uitdagingen rondom crypto en (2) in hoeverre zal DAC8⁹ deze uitdagingen 'tackelen'?

Post staat stil bij de ontwikkeling van 'web 1.0' naar 'web 3.0'. In de jaren '90 van de vorige eeuw waren er simpele websites. Iedereen kon die zelf bouwen, maar ze waren statisch en eenzijdig. Langzaam transformeerde dat naar platformen, zoals sociale media, dus meer gecentraliseerd. Voor meer bereik en een succesvolle website is samenwerking met platformen noodzakelijk. Nu is er een nieuwe trend gaande dat er meer eigenaarschap wordt geëist van de data die worden gedeeld met anderen. De toekomst van het internet beweegt die kant op. Dit wordt 'web 3.0' genoemd. Het is gebaseerd op gedecentraliseerde technologie. Dit brengt ook een eerlijkere beloning mee voor degene die participeren in de keten van de waardecreatie.

Post signaleert in dit verband een aantal fiscale ontwikkelingen. Zo heeft de komst van de platformen geleid tot BEPS¹⁰, Pillars I & II¹¹ en DAC7¹². Post denkt dat de ontwikkeling naar 'web 3.0' gaat leiden tot allerlei nieuwe fiscale vraagstukken waar we nu nog geen antwoord op hebben. De ontwikkelingen wijzen erop dat we naar een gedecentraliseerde wereld gaan. Zoals Rikken heeft uiteengezet, zijn er steeds diverse andere organisaties en samenwerkingsvormen die ook leiden tot andere fiscale vraagstukken. Maar schijn bedriegt. Post geeft het voorbeeld van Metamask, een bedrijf met *wallets* waar de *cryptocurrency* in worden gehouden. Metamask is weer onderdeel van Consensus, dat recentelijk is overgenomen door JP Morgan, één van de grootste banken ter wereld. Hoe gedecentraliseerd is dat?

⁹ Dit staat voor de *Directive on administrative cooperation*. Zie Richtlijn (EU) 2023/2226 van de Raad van 17 oktober 2023 tot wijziging van Richtlijn 2011/16/EU betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen, Pb 2023, L 38, p. 1.

¹⁰ De afkorting voor *Base Erosion and Profit Shifting*. Aan het BEPS-project wordt ook gerefereerd in het kader van de 15 actiepunten die zijn ontwikkeld door de OESO.

¹¹ Dit zijn initiatieven vanuit de OESO voor een herziening van het wereldwijde belastingstelsel.

¹² Richtlijn (EU) 2021/514 van de Raad van 22 maart 2021 tot wijziging van Richtlijn 2011/16/EU betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen, Pb 2021, L 104, p. 1.

Post wijst op vier transities (van web 2.0 naar web 3.0) die aangeven welke fiscale uitdagingen er zijn rondom crypto. Hij noemt als eerste 'betalingen'. Zoals Rikken heeft verteld, geven sommige centrale banken tegenwoordig *stable coins* uit. De vraag rijst of de fiscaliteit kan worden verwerkt in zo'n *smart contract*. Daarnaast wijst hij op het onderwerp 'eigendom'. Het gaat hierbij om de transitie van formele titels naar NFT's die zich op allerlei manieren kunnen uiten (concertkaartjes, eigenaarschap van een huis, etc.). Die techniek ontwikkelt zich nog steeds. Daarnaast zijn er ontwikkelingen gaande op het gebied van financiering. Zoals gezegd, zijn er met *smart contracts* geen derden zoals banken meer nodig. Als laatste wijst Post op de transities rondom 'bestuur'. Dit gaat over de ontwikkeling van traditionele juridische entiteiten naar fluïde samenwerkingsvormen zoals DAO's. Deze trends zullen volgens Post bepalend zijn hoe we naar fiscaliteit kijken in de wereld van 'web 3.0'.

Post staat wat langer stil bij NFT's. Hij ziet dat bedrijven NFT's willen uitgeven als onderdeel van de marketingstrategie. Bij voorbaat staat soms al vast waar zij voor staan, maar soms ook nog niet. Met name voor de btw maakt dat het vanuit een fiscaal perspectief ingewikkeld. Er zijn drie partijen betrokken bij NFT's: (1) de designer, (2) de marktplaats waar de NFT's worden verkocht en (3) de koper. Hieraan zitten fiscale en juridische aspecten. Ook DAC8 kan hier een rol gaan spelen. Er wordt een slide getoond met mogelijke gevolgen voor directe en indirecte belastingen. Genoemd worden onder andere transfer pricing, bronbelasting en koersresultaten.

Vervolgens komen de zogenoemde *defi*-platformen¹³ aan de orde. Post brengt in herinnering dat dit protocollen zijn, waarvoor niet altijd mensen noodzakelijk zijn, maar waar wel veel waarde in zit. Dit zijn bijna allemaal DAO's. Waar zijn zij gevestigd en hoe kunnen we hen belasten? Post vraagt zich af of een financiële-transactietaks op crypto een uitkomst zou zijn. Hij stelt dat als hierover een bescheiden percentage zou worden geheven, dat meer oplevert dan *Pillar Two*.

Post gaat hierna in op de DAO's. Zij lijken toch een soort van entiteit nodig te hebben. Hij vertelt over een trend dat DAO's naar exotische eilanden of Zwitserland trekken. De voornaamste reden is niet fiscaal, maar dit zit in het financiële recht. In een aantal landen is specifieke wetgeving geïntroduceerd om DAO's mogelijk te maken vanuit een regulator oogpunt. Post heeft zelf nagedacht over de vraag of een DAO kan worden gegoten in de vorm van een coöperatie. Hij vindt dat conceptueel wel een aardige gedachte, maar het vennootschapsrecht is daar volgens hem nog niet klaar voor. Je zou een DAO kunnen zien als een *partnership* en dan kunnen heffen bij de tokenhouder. De toe- en uittreding gaat echter erg snel en dat is fiscaal gezien niet gemakkelijk. Een ander land zou een DAO als iets anders dan een *partnership* kunnen zien, waarop mismatches ontstaan. Op basis van het Kwalificatiebesluit hybride rechtsvormen¹⁴ denkt Post overigens dat de conclusie kan worden getrokken dat een DAO transparant is voor fiscale doeleinden. Post wijst op de *Utah DAO Law for Unregistered DAO's*, op grond waarvan DAO's voor *federal tax purposes* als onderneming te worden aangemerkt. Er wordt geprobeerd met dit soort wetgeving meer duidelijkheid te scheppen. Daarnaast wordt ook betoogd, bijvoorbeeld in een rapport van Ooi voor de Verenigde Naties¹⁵, dat tokens zouden moeten worden belast naar het functionele equivalent in de echte wereld.

Post gaat vervolgens in op de vraag in hoeverre DAC8 de fiscale uitdagingen zal tackelen. Hij stelt voorop dat DAC al sinds de jaren '70 van de vorige eeuw bestaat. Deze regels gaan over uitwisseling

¹³ *Defi* staat voor *decentralized finance*. Dit is een verzamelnaam voor decentrale financiële toepassingen gebouwd met de blockchain technologie.

¹⁴ Besluit van 11 december 2009, nr. CPP2009/519, Stcrt. 2009, 19749.

¹⁵ Report on the Challenges which Digital Assets Pose for Tax Systems with a Special Focus on Developing Countries (March 7, 2023).

van informatie en zeggen niets over de heffing door de EU-lidstaten. DAC8 is de zevende grote wijziging met als doelgroep: de cryptoasset dienstverleners. De implementatiewetgeving wordt nu voorbereid.

DAC8 is gebaseerd op het OESO-rapport CARF¹⁶. Met de informatie die hiermee kan worden opgehaald, zal ook meer belasting – zo'n 2,4 miljard euro – worden geheven, zo is de verwachting. Post stipt kort de MiCAR aan. Dit is 650 pagina's aan complexe wetgeving die erg gericht is op consumentenbescherming. DAC8 sluit voor bijna alle definities aan bij de definities in MiCAR. Fiscalisten zullen daarom toch hiervan kennis moeten nemen om DAC8 te begrijpen. DAC8 richt zich op de rapporteerbare aanbieder van crypto-activadiensten (*crypto assets service provider*). Op een slide die Post toont, staat een aantal diensten. De aanbieder die zo'n dienst verricht, valt onder deze richtlijn. Post geeft het voorbeeld van een Nederlandse crypto-marktplaats. Er is ook een restcategorie, de zogeheten CAO (*crypto asset operator*). Die vallen niet onder MiCAR, maar doen feitelijk hetzelfde als de aanbieders die daar wél onder vallen.

Post bespreekt een aantal aspecten van DAC8 die nog onduidelijk zijn. Zo is het niet zeker dat DAC8 extraterritoriale werking heeft. Hij geeft het voorbeeld van een buiten de EU gevestigde aanbieder die diensten verricht voor Nederlanders. Uit de preambule kan worden opgemaakt dat het wel de bedoeling is dat DAC8 ook voor die aanbieder geldt. Echter, Post wijst erop dat een bepaalde passage uit de bijlage bij DAC8 is verwijderd. Dat wijst weer op het tegendeel. Post denkt verder niet dat de eerdergenoemde defi's onder DAC8 zullen vallen. Zij hebben vaak geen aanknopingspunt met de Europese Unie. Bij de totstandkoming van CARF, waarop DAC8 is gebaseerd, was de intentie om eerst de marktplaatsen gevestigd in OESO-landen te coveren en op een later moment naar actoren zoals defi's te kijken. DAC8 lijkt ook niet zijn geschreven voor de zogenoemde *play-to-earn-gaming*-bedrijven. Post legt uit dat dit spelletjes zijn waarmee je crypto kunt verdienen. Dat kan ook worden bereikt door NFT's te kopen en uit te lenen aan bijvoorbeeld een gamer op de Filipijnen.

Voor de crypto activa die moet worden gerapporteerd, wordt eveneens aangesloten bij MiCAR, maar er is een beperking: de activa moeten worden gebruikt voor betalings- of beleggingsdoeleinden. Post heeft in dit verband kritiek op de beperkte aandacht voor NFT's in CARF en DAC8. Hij denkt dat hiervoor een apart raamwerk moet komen. De informatie die moet worden gerapporteerd, is volgens Post niet direct bruikbaar voor box 3. Immers moeten er voor DAC8 transacties worden gemeld en wordt voor box 3 een peildatum gehanteerd. Post ziet de te rapporteren informatie vooral als signalen aan de Belastingdienst, op grond waarvan zij gericht vragen kunnen stellen.

Ter afronding heeft Post een paar overwegingen. Hij denkt dat pseudo-anonimiteit echt een probleem is wat betreft de belastingheffing. We gaan op zoek naar meer informatie en we leggen de last bij de bedrijven die de informatie potentieel hebben. Post vindt dat een zware last. Voor meer informatie over DAC8 verwijst hij naar zijn artikel in het MBB.¹⁷

3. Lock – Btw-aspecten

Lock begint zijn presentatie met de stelling dat voor de btw van belang is wie de ondernemer is en wat hij precies doet. De crypto is echter juist een onderwerp waarbij niemand dat precies weet. Wel heeft het Hof van Justitie in het arrest *Heqvist*¹⁸ verduidelijkt dat Bitcoin alle kenmerkende eigenschappen van geld vervult. Wisseldiensten worden dus behandeld als reguliere, vrijgestelde wisseldiensten. Daar is niet iedereen het over eens. Lock wijst op een Grieks beleidsbesluit, waaruit volgt dat cryptovaluta een soort activa zijn.

¹⁶ Crypto asset reporting framework,

¹⁷ L.S. Qua en D.R. Post, 'Nieuwe rapportageverplichtingen over cryptoactiva onder DAC8', MBB 2023/37.

¹⁸ HvJ 22 oktober 2015, Hedqvist, C-264/14, ECLI:EU:C:2015:718 (conclusie A-G Kokott).

Ook is het onduidelijk waar de afnemer is gevestigd. Lock vertelt over de prejudiciële vragen die de Rechtbank Den Haag hierover heeft gesteld in het kader van *minen* van Bitcoin.¹⁹ De Rechtbank stelde eerst vast dat sprake was van een economische activiteit. Lock herhaalt dat *mining* het valideren en autoriseren van Bitcointransacties tegen beloning is. B2B-transacties zijn belast in de plaats van de afnemer. De *Bitcoin miner* ziet een bepaalde code, maar weet niet welke afnemer daarachter zit. Omdat een vrijstelling voor financiële prestaties geldt, is dat voor de btw-heffing niet zo erg. Maar voor die financiële prestaties geldt wel recht op aftrek van voorbelasting voor zover de afnemers van de prestatie buiten de Europese Unie zijn gevestigd. Daarmee wordt ineens relevant waar de afnemers zijn gevestigd. Over dit laatste element zijn prejudiciële vragen gesteld aan de Hoge Raad. De Hoge Raad heeft hierop echter geen antwoord gegeven. De Rechtbank stelde de aftrek in goede justitie vast op 75% van de voorbelasting. Lock verduidelijkt dat er wel een aantal gegevens waren waarop de aftrek kon worden gebaseerd. Zo was er een handelsplatform dat aangaf dat 97% van de handel in Bitcoin zich afspeelt buiten de EU. De vraag is of deze gegevens betrouwbaar en bruikbaar zijn.

Lock gaat over op de tokens. Met een NFT kun je een bepaald product in een bepaald land verkrijgen. Voor de btw wordt dit dan gezien als een *single purpose voucher*. De btw daarover wordt meteen geheven. Dat is anders als de NFT kan worden gebruikt voor verschillende soorten producten. Het btw-tarief is dan onbekend, waardoor de btw op een later moment moet worden geheven. Lock geeft nog een derde mogelijkheid. De NFT kan ook als een soort eigendomsbewijs worden gezien. Als dit bewijs betrekking heeft op onroerend goed, dan wordt de btw hierover geheven in het land waar het onroerend goed ligt.

Het kan bij een NFT onduidelijk zijn waar de token precies voor staat. Lock licht dit toe aan de hand van het volgende voorbeeld. De eigenaar van de NFT kan eigenaar zijn van een uniek stukje kunst. Digitaal kan dat stukje kunst worden nagebootst. Als dat in eigendom wordt uitgegeven, doet dat niets af aan het eigenaarschap van dat eerste kunstwerk. Gaat het bij de levering van de NFT om het fysieke stukje kunst? Dit kan de levering van een goed zijn. Dat is echter weer uitgesloten voor wat betreft het digitale stukje kunst.

Een ander voorbeeld dat Lock geeft is dat van een security token, dat recht op winst geeft en wellicht moet worden behandeld als een aandeel. Het duurt steeds lang voordat hier duidelijkheid over komt. Lock stelt dat de discussies zich vaak voordoen bij startups die weinig kapitaal hebben. Voor het voortbestaan van die startups kan het erg belangrijk zijn of zij op dit moment € 50.000 moeten betalen of op een later moment.

Fiscalisten hebben niet de techniek meegekregen om onderzoek te doen naar blockchain gerelateerde zaken. Lastig hierbij is dat de techniek steeds in ontwikkeling is. We zien dat per land of persoon de interpretatie verschilt. Een tweede probleem dat Lock signaleert is de anonimiteit. Lock verwacht dat een deel van dat probleem zal worden opgelost, omdat de informatie wordt opgevraagd en gedeeld. De verplichtingen zijn echter ook lastig na te leven, omdat de techniek hiervoor niet is bedoeld.

4. Debat

Kavelaars stelt de aanwezigen in de gelegenheid vragen te stellen aan de inleiders.

Huygen van Dyck²⁰ vraagt met welke belastingautoriteiten de informatie onder DAC8 gedeeld gaat worden en op basis waarvan. Post antwoordt daarop dat DAC8 niet anders werkt dan de andere DAC's. Het gaat om automatische uitwisseling van informatie. Rikken voegt daaraan toe dat de meeste mensen die cryptovaluta onderbrengen in een *wallet*, dat niet doen bij de platformen die onder DAC8

¹⁹ Rb Den Haag 15 juli 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:7543.

²⁰ V.S. Huygen van Dyck is advocaat bij HuygenLammers Advocaten.

vallen. Of zij het gaan aangeven voor de inkomstenbelasting, is een kwestie van eerlijkheid. Als zij dat al doen, is het de vraag hoe de assets moeten worden gewaardeerd. De Belastingdienst zal daarvoor niet een bepaalde wisselkoers voorschrijven. Post vraagt zich hardop af of de groep aanbieders die onder de scope van DAC8 valt, echt zoveel nieuwe informatie zal geven. Dit is een groep die al overwegend compliant is. Dat geldt ook voor de klanten van die aanbieders.

Een andere vraag vanuit de zaal is of de rechter door toepassing van rechtsvinding niet een oplossing zou kunnen bieden voor problemen die rijzen rondom crypto. Kan bijvoorbeeld de rechter geen rechtspersoonlijkheid toebedelen aan de nieuwe samenwerkingsvormen? Post vindt dit wel een interessante gedacht, maar is ook realistisch. Op het moment dat de rechter daar een kwalificatie aan heeft gegeven, is er alweer een nieuwe samenwerkingsvorm of product ontstaan. De markt verandert constant. Je loopt daardoor achter de feiten aan. Er zijn vraagstukken waarop onze maatschappij nog lang niet is voorbereid.

De Jong²¹ komt nog terug op de uitspraak over *Bitcoin mining* die Lock heeft besproken. ‘In goede justitie’ is juristentaal voor ‘schattenderwijs’, maar er was wel degelijk iets aan die schatting ten grondslag gelegd. De Jong ziet in de praktijk dat er oplossingen komen, bijvoorbeeld in de Emiraten, om de bron van inkomen te kunnen traceren. De Belastingdienst wordt nu opgeleid hoe zij dergelijke rapporten moeten lezen. Is technologie niet de oplossing voor de problemen veroorzaakt door de technologie? Rikken haakt daarop in en stelt dat in deze wereld geen anonimiteit bestaat, maar pseudo-anonimiteit: we kunnen achter een accountnummer komen. Alle acties zijn traceerbaar. Je kunt in een smart contract bijhouden wie hoeveel procent heeft, maar dan moet je nog wel de nummers zien te koppelen aan de namen. Dan heb je in feite een UBO-register.

Volkers²² stelt dat DAC8 zich exclusief richt op de traditioneel vormgegeven partijen. Hij vraagt zich af of defi-partijen geen concurrentievoordeel hebben ten opzichte van die gecentraliseerde partijen, omdat zij precies hetzelfde doen. Rikken geeft toe dat de echt gedecentraliseerde partijen een concurrentievoordeel genieten. Hij brengt echter in herinnering dat in de ogenschijnlijk gedecentraliseerde partijen vaak een hoge mate van centralisatie zit, met één persoon die het voor het zeggen heeft. Post vult aan dat DAC8 nog niet perfect is, maar is bedoeld om ergens mee te beginnen.

Gunnewijk²³ vraagt zich af of voor gedecentraliseerde partijen zoals defi’s een covenant geen oplossing is. Hiermee kan een *fair share* aan belasting worden vastgesteld per land. Degenen die zich niet aansluiten bij dat covenant kunnen in de gaten worden gehouden. Rikken verduidelijkt dat de crypto’s inmiddels zijn omarmd door het grote publiek. Veel partijen willen nu zich kunnen registreren en belasting betalen. Dit is een teken van het volwassen worden van de markt. Sommige partijen willen geregistreerd zijn als een soort kwaliteitskeurmerk. Post is het daarmee eens. Een aantal defi-platformen denkt erover na ergens een juridische entiteit te hebben.

Essers signaleert dat er risico’s verbonden zijn aan deze markt. Hij vraagt zich af of deze risico’s zijn te *hedgen*. Post stelt dat er al derivaten in ontwikkeling zijn. Vanuit een beleidsoogpunt moet worden beslist of het inkomen op eenzelfde manier wordt belast als andere bronnen van inkomen. Hij voorziet problemen met betrekking tot verliesverrekening.

Kavelaars rondt af. Hij geeft toe dat deze sessie wellicht wat bijzonder was voor de Vereniging voor Belastingwetenschap. Het is echter nuttig om aan zo’n onderwerp de aandacht te besteden. Omdat de

²¹ R.J. de Jong is advocaat bij Hertoghs Advocaten.

²² J.W. Volkens is belastingadviseur bij Deloitte.

²³ P.J.W. Gunnewijk is gepensioneerd medewerker bij de Belastingdienst.

ontwikkelingen zo snel gaan, moet er misschien een vervolgbijeenkomsten worden georganiseerd. Hij bedankt voor nu de inleiders.